

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postakárékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTUDAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Béke vagy harc?

Minden politikus ezt a kérdést adja fel magának: béke lesz vagy harc? A béketárgyalások még folyamatban vannak, de már-már megszakadófélben. Ennek dacára mindenkiben él még a remény, hogy végre mégis béke lesz. A kormány és pártja igen furcsán értelmezi a béke fogalmát. A béke voltképen azt jelenti, hogy mindkét fél közeledik egymáshoz, a kormány azonban — dacára, hogy igazán sarokba van szorítva — úgy értelmezi a békét, hogy az ellenzék adjon meg mindent, ellenben a kormány nem hoz semmit. Az ellenzék engedje a véderőjavaslatokat keresztül, a választójog reformját azonban bizza Tisza Istvánra.

Ma már mindenki tisztában van azzal, — kezdve a legszélső szociálistától gróf Tisza Istvánig — hogy Magyarország kulturális haladása és gazdasági fejlődése az általános választójog megalkotásától, az igazi népparlament behozatalától függ. Tudva ezt, az ellenzék nem tehet egyebet, mint hogy a véderőreform és az általános választójog között junktimot állít fel, hogy a terhes katonai reformok ellenében legalább az igazi népparlamentet biztosítsa és a nép igazi uralmát, akaratának érvényesülését a jövőben lehetővé tegye.

Ezzel szemben a kormány azt akarja, hogy az ellenzék simán engedje keresztül a katonai javaslatokat, a kormány pedig majd csak valamikor terjessze be a választójog reformjáról szóló javaslatokat, a minnek tervezetét, alapfeltételeit, egy grófból álló értekezlet dolgozza ki, amelyben Tisza István gróf praesideál. Hogy attól a választójogtól, a melyet Tisza István alkot meg és az irányát ő szabja meg, mit várhatunk, mindenki tisztában van. Mit várhatunk a választójog terén Tiszától, a ki a népjogok legádázabb ellensége? A választójog reformjára nézve azonban a kormány semmiféle garanciát nem nyújt, csak ígéretet. A kormány ígéreteinek értékét mindenki ismeri. Hiszen a kilences bizottság programját már vagy egy évtizede ígéretik és még mindig csak a papíron van. Mennyivel inkább fogják huzni-halasztani az általános választójog megalkotását, a mi a mai kormány és pártja uralmának megszűntét jelenti.

A ki így akar békét, — az nem akar békét. De nem is akart a kormány komolyan békét. Ma már egyre világosabban mutatkozik az a feltevés és egyre alaposabb az a gyanu, hogy a kormány azt a tiszteletre méltó és nemes intencióból fakadó békeakciót, a mit a Ház érdemes elnöke: Berzeviczy Albert hazafias aggodalmak hatása alatt megindított, alattomos célokra akarta kihasználni. Azt akarja a kormány, hogy a tárgyalás közben éket verjen a küzdő tábor közé, hogy a választójog

kérdésén a függetlenségi pártokat összeveszítse. Arra számított, hogy sikerülni fog Justh Gyulát pártjával szembe állítani, vagy, mint az újabb politikai szótár mondja: „Justh Gyulát izolálni“ A mennyiben ez nem sikerül, akkor a két függetlenségi pártot, a fegyvertársakat összeveszíteni.

A kormány a saját és pártjának jelleméről vett mérték után azt gondolta, hogy a függetlenségi párt, melyet a hatalom birtoklását kilátásba helyezik neki, feladja programját, cserbehagyja a párt vezérét, a ki a tárgyalások elején mindjárt átlátott a szítán és az egyik konzervatív értekezletre el sem ment.

A számos csalódás között, a mi a kormányt érte, ez szintén előkelő helyet foglalhat el. Vegye végre tudomásul a kormány, hogy nem politikai kalandorokkal van dolga. Tudják meg végre, hogy a függetlenségi párt nem közkezesi társaság, a mely a koncért mindig feladja az elvet, hanem ideális célokért önzetlenül küzdő tábor, mely át van hatva Kossuth Lajos eszméitől.

Az általános, egyenlő és titkos választói jog nélkül béke nincs! Mivel pedig ennek a kormánynak és pártjának a léte ettől függ, el lehetünk rá készülve, hogy megakadályozza — legalább egyelőre, a mig bírja azt. Tehát áll a harc vagy jön újra a nemzet ítélete. És erre kell nekünk készülnünk. Népgyűlésekkel, felolvasásokkal, értekezletekkel kell a választó polgároknak megmagyarázni a küzdelem nagy horderejét, a választójog kiterjesztésének nagy fontosságát. Össze kell tartani a függetlenségeket, akkor azután jöhet majd a kormány bünyös pénzével, pálinkájával, csendőreivel, — az eszme győzni fog.

Székelyek csalója.

Az „ágyra járó“ vezér-igazgató szerepel.

Fennebbi cím alatt a kolozsvári „Ellenzék“ táviratban közölte, hogy Katonai Belát, előbb az Első Székely Házipari Országos Szövetkezet, később pedig a Központi Házipari Szövetkezet igazgatóját a budapesti államrendőrség letartóztatta.

A fővárosi lapok is egyetértően foglalkoztak a furfangos szabólegény kis játékaival. Csúls, sikkasztás, szélhámosság és más ezekhez hasonló kifejezések keretében emlekezvén meg a tényleg nagy kaliberű alak viselt dolgairól.

Minket, kik — sajnos — oly közelről ismerjük ezt a furcsa alakot, egy cseppet sem lepott meg a lapok súlyos érvekben gazdag tudósítása. Azt is egészen természetesen találtuk, hogy Sándor László, az államrendőrség kapitánya, felölősségre vonta az „ágyra járó“ vezérigazgató uraságot.

Sőt inkább azt csodáljuk, hogy négy hosszú esztendőn keresztül, miképen volt lehetséges a közönség jóhiszeműségét oly körmonfont raffineriával kihasználni? Ho-

gyan tudta behálózni az egész Erdély grófjait, báróit, fő- és alispánjait, tanfelügyelőit s ezek kontójára, tiszteletre méltó nevével nemcsak Erdélyt, de az ország déli és más vidékeit is!?

Nem tudjuk e percben, vajjon az államrendőrség a szélhámos akasztól tartóztatott-e, vagy nem? Azt azonban állítjuk, hogy másokat, kik éhségük csillapítására egy kiflit el-tulajdonítottak, mert nyomorultan elpusztulni nem akartak, már sokkal előbb a hüvörsre tettek.

Ez a furfangos szabólegény pedig négy év előtt Marosvásárhelyről kiindulva, Szová-tán, Parajd községben, később Székelyud-varhelyt és legutóbb Budapesten tartva meg-álló helyet, végig pumpolta az országot tet-szős, sokat mondó, de végeredménykép: a nesze semmi, fogd meg jól-ra mindenütt alá szállott szélhámossggal, és ez — úgy látszik — nem bűn.

Négy év előtt is uton-utfélen azt állította, a mivel ma is mindenkit bolondít, hogy a népboldogító szövetkezetet most szervezi.

Ez az örökös most szervező, önmagának igen okos. Hiszen az ő célja nem más, mint az örökös szervezés. Az alapszabályokat időről-időre úgy állapította meg, hogy a beiratási, illetve szervezési 3, 4, 5, illetve 6 koronás díjak egyedül és kizárólag az ő (Katonai Béla) tulajdonai, — még pedig elszámolás kötelezettsége nélkül. Ez sarkalja ötöt az örökös szervezésre. E célja érdekében aztán minden lehető elkövetett. Annyira hátorodott, hogy még Amerikából is egy teljes milliót szándékozott beszívni. De hát ott már jobban értik a csiziót, mint erre, nálunk felé... Lépre nem mentek.

Tanfolyamok felállítását ígérte határidőre szélteben-hosszában, de tanfolyamokat nem tartott.

Nekünk és másoknak is úgy tetszik, mint-ha az ország illetékes körei gyönyörködne-nek abban, hogy ez a furfangos szabólegény-ből felkapott vezérigazgató, miképen szipo-lyozza az amugyis szegény, nyomorgó népet.

Számtalan panasz, feljelentés gyűlt össze már imitt-amott a hatóságoknál. Mindenki érzi, tudja, hogy visszaélések történnék. De azért az „ágyra járó“ uraság tovább szervez és buzgón vasalja be a díjakat — elszámolás kötelezettsége nélkül — a saját telhetetlen zsebe javára.

Ezeket így látva és tudva, végtelenül csodálkozunk, hogy — habár önös célokból — csak a közel multban is akadnak nálunk pártfogók olyan kaszinói tagok, köz-szereplő egyének közül valók, kik egy képzelt sérelem címén más, tisztességes embert a tömlőc fenekére szeretnének juttatni. Akadt sajtó, mely pirulás nélkül engedte a hazug ragalmakat szelnek, csak hogy kollégáját kisebbnek láttassa. Az önzetlenség e páratlan megnyilvánulása, még az emberbaráti érzést is sáros-lábakkal taposó e kollégialis példa, igazán megható és azokra, kik ezt tették, nagyon jellemző. A páratlanul ítélő közvélemény részére pedig nagyon tanulságos eset.

Furcsa társadalmi és közéleti viszonyok is vannak nálunk. Akik megbélyegezve nem voltak, nincsenek, azokat igyekeznek lerán-

tani, sárba tiprui. Bizony utalatos az állapot az emberben s ez többé-kevésbé sportszerűen szerepel nálunk.

Hányzik az erkölcsi magaslaton álló vezér, ki felebaráti szeretettel áthatva, megálljt tudjon parancsolni a fenevadaknak.

Hova vezet ez az állapot? Mikor szünik meg már az embervadászat?

Ilyen körülmények között aztán igazán nem csoda, ha az emberek elszöknek és békebb, emberszeretőbb tájra vágyódnak... Hiszen ha az igazság, a becsületesség, a tisztesség, az emberbaráti szeretet mellett való küzdelem épen a vezető körök előtt bűn; a gazság, az álnokság, mások alaptalan üldöztetése, sőt még a jóhiszemű emberek szipolyozása is érdem, akkor Jézus Krisztusnak fölösleges volt éretünk meghalnia, mert nincs, aki példáját, emberszeretét nálunk kövessse...

Lapunk zártakor értesülünk, hogy a család szélhámos a begyűlt részvények árát, mintegy 50,000 K-t elköltötte és az államrendőrség letartóztatta a ritka jó madarat.

Tanfelügyelői változás.

Nem lep meg senkit vármegyénkben az a hír, hogy ismét új tanfelügyelő kerül vármegyénkbe, mert egy évtized óta alig egy-két évig maradt nálunk minden tanfelügyelő. Mégis a mostani tanfelügyelő változások akaratlanul is arra az ohajtásra térünk: vajha már nekünk is olyan tanfelügyelőnk jönne, mint a milyen más vármegyéknek van! Maradna itt huzamosabb ideig. Ismerné meg a vármegye minden zugát, keresné meg azokat a hiányokat, bajokat, amelyek pótlására, orvoslására szorulnak s teljesen biztos helyi ismeretekkel használná fel tudását, képességeit arra, hogy vármegyénk kulturális előhaladásán dolgozzék. Egy-két év alig elég arra, hogy a vármegyet megismerje egy tanfelügyelő; csak azután jöhetne az igazi munka.

Rhédei János volt kir. tanfelügyelőnk igazi buzgalommal igyekezett megismerni a vármegyet. Fáradhatatlan buzgósággal, igazi ügyességgel dolgozott. Két évet meghaladó munkálkodása nem maradt nyom nélkül a vármegyében. Csak egy pár pillantást kell vetni a tankerületre s mindjárt szembeötlő, hogy az ő idejében 10 állami iskola szerveztetett 14 tantervvel, 6 áll. kisdóvoda 7 óvónóval, 6 községben modern áll. iskolai épület, 3 községben áll. kisdóvodai épület biztosítása, számos iskolai épület jókarba hozása. Az ő idejére esik az „Udvarhelyi Népnevelés” vármegyei tanügyi lap létesítése, ugyszintén az Udvarhelyvármegyei Népnevelési Egyesület ujjá ébredése, valamint az iskolán kívüli oktatás fellendítése. Érdemei közé kell számítanunk azt is a távozó kir. tanfelügyelőnek, hogy az állami és községi iskolákat egységes tantervekkel látta el, megalapozta az iskolákban a művészeti tárgyak és a kézügyesítő oktatást, felkarolta a tanítóegyesületi élet fokozására minden lehetőt elkövetett. Az ő munkásságára vezethető vissza az is, hogy a kir. tanfelügyelő hivatalnak előtte 4 tagja volt, most pedig hatra emelkedett. Egy szóval eredményes munkát végzett. A tájékozódás, helyi ismeretszerzés nehézségein hamar túl volt.

Minden ténykedéséből kiértett, hogy igazi szakember, aki nem csak pontosan-adminisztrált, hanem a legkisebbnek látszó ügyeknek is mélyre hatolt. A népoktatás apostolaként dolgozott fáradhatatlanul.

És most, amidőn megy, akik munkásságát, a munkásságával elért eredményeket ismerjük, nem állhatunk meg szóltanul, hanem elismeréssel és köszönettel bucsuzunk föle.

Az érkező új tanfelügyelőt azzal üdvözljük, hogy jöjjön közénk szeretettel és elhatározással, amilyen szeretettel és reménnyel mi várjuk. Legyen ő állandó tanfelügyelőnk. Hisszük, hogy a reménységünkben nem fogunk csalatkozni.

3637—911. tf. szám alatt kelt és lapunk szerkesztőjéhez címezve kaptuk s közöljük a távozó tanfelügyelő bucsuzóját, melyben vármegyénk közönségétől így bucsuzik el:

Bucsuzóvok.

A m. kir. vall. és közokt.-ügyi Miniszter ur Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye népoktatásának vezetésével méltóztatott engem kintüntetni.

Ezen ok miatt a szép Udvarhely vármegyétől, hol 27 hónapot töltöttem, rövid időn belül meg kell válnom.

Ez a válás reám nézve rendkívül nehéz lesz, mert lelkem egész melegségével szerettem meg e vármegye regényes bérceit, bájos völgyeit, áldott jó népét s azokat, kik a jó népek szellemi, erkölcsi, anyagi téren vezetői.

A válás pillanatában hálás szívvel, könynyező szemekkel gondolkodom azokra, kik az életet itt reám nézve oly kedvessé, oly feledhetlenné tették.

Óhajtanék mindnyájukkal kezet szorítani és élőlőszóval mondani el, hogy nehéz és fájó az elválás; de mert ez nem tehetem, ezen az uton mondom mindenkinek szívből szakadó Isten hozzádot, kérve, hogy nagybecsű emlékezésükből ne száműzzenek. Én lelkem tábláján magammal viszem mindazoknak képét, kik jóakarattal, szeretettel, barátságuknak kedves jelével csak egy percre bár megajándékoztak kegyesek voltak.

Székelyudvarhely, 1911. okt. hó 24-én.

Rhédei János.
kir. tanfelügyelő.

Irodalmi harc — a székelyekért.

Felelet Dr Szádeczky Lajos egyetemi tanár urnak: „Még egyszer a csiki székely krónikáról” című akadémiai székfoglaló felolvasására.

E címen nemsokára egy 70—80 oldalra terjedő alapos, talpra esett cáfolat fog megjelenni Jósza János főgimn. tanár tollából. A kis mű célja az lesz, hogy alaposan kimutassa Dr Szádeczky L. egyetemi tanár urnak a székely történelem „leghivatottabb” (?) megírójának kinos csürés-csavarásait, tudatos és nem tudatos ferítéseit s a székely történelem ismeretében való járatlanságát és fölületességét, végre-valahára fölnyitsa székely testvéreink százados álomba merült szeméit s megmutassa nekik, hogy kik és minő hozzáértéssel és „jó” indulattal akarják „megcsinálni” a székelyek történetét.

Én, ki a megjelenő kis művet még kéziratban voltam szerencsés olvashatni, mondhatom, hogy Jósza kollégám megbecsülhetetlen szolgálatot tett fájának és faja történetének. Dr Szádeczky Lajosnak nagyképűsködő, de igazságokban szűkölködő, „csipkelődésekkel telt”, de ürességtől és hangzatos frázisoktól és anekdotáktól kongó akadémiai székfoglalójában nincs az a krónika-ellenes pont, melyre Jósza legtárgyalagosabban, a legmegdönthetlenebb argumentumokkal meg ne adta volna a kegyelem-döfést.

Erre a kis terjedelmű, de nagy jelentőségű füzetre hívom fel nagyérdemű székely testvéreink, különösen pap társaim és a tanítói kar figyelmét s kérem, hogy amint a multban törhetlenül ragaszkodtak dicső őseink nemzeti hagyományainkhoz, ugy mi se legyünk árulói, vagy a mi mindegy: megvetői, hanem minden ellenséges törekvést szorítsunk vissza! Hiszem, hogy: „még nem fajult el a székely vér”, hiszem, hogy nem nézzük majd összetett kezekkel, hogy legszentebb emlékeinket mint akarják élve eltemetni s azért hiszem azt is, hogy egy szívvel-lelélekkel fogunk Jósza tanár ur mellé csatlakozni s nem engedjük multunkat beszennyezni, vagy meghusítani.

A mű ára 1 K lesz! Vegye meg mindenki, aki tud még fájért lelkesedni s adja át másoknak is, hadd lássa, hadd olvassa azt mindenki: népünk története ezt megérdemli! A kinek különben módja van hozzá, ne sajnálja azt az 1 K-t, hisz kevés az egész s aztán segít a szerzőnek a kinyomatás költségeinek fedezésében és vesz érte sok

igazságot s cifra tragédiát: midőn a székely történelem kis Dávidja agyonujtja az igazság parittájával az elbizakodott s az akadémia tekintélyének páncéljába öltözködött nagy hangu óriást.

Tekintettel a kinyomandó füzetek számára a, kérem székely testvéreimet, különösen pap társaimat, hogy egy egy lev.-lapon minél előbb tudassák velem v. a szerzővel megrendelő szándékukat.

A legmélyebb tisztelettel:

Botár Gáspár

áll. főgimn. tanár, Szamosújvár.

Színes képek.

Hogy beszélnek a magyarok Amerikában.

Amerikában szakadt véreink, ugy ahogy, török csak az angolt. Viszont a magyar diskurzusba belevegyítik az angol kifejezéseket. Egy levelező a következő multságos párbeszédet közli, melyet magyaroktól hallott Amerikában: „Halló, Májka! (Szervusz Miska!) „Halló Stif! (Szervusz Pista!) „Vacumere, Májka? (Mi bajod, Miska?) „En nem tudom, tegnap vótam big básznál s azt mondta hónap finiselhetem a zsábot, de példát egy gárdem penit se kapok”. (Bevégezheti a munkát, de fizetést egy centet se kap.) „No csak én puncolhatnék leftet, blek ájt lapna tőle s megemegetné a big sztikket! (Csak ő üt-heine oda neki balról, megkékülne a szeme es megemegetné a menykövet!) „Liszen, Májka, láttad az én ledímet? „Zsösz in di tájm, itt gyön! (Épp itt jön!) „Halló, misz! „Halló Májka, halló Stif! Hát magukat mikor látni? „Vell, csak itt is meggyöttünk, hanem mondja, hol vette ezt a neisz kótót? (Szép ruhát.) „Csak vettem valahol. Hi-hi-hi... Hát azt hiszi, hogy kaptam? Az hlyent nem adják ingyen”. „Liszen, misz Álesz, (hallja csak, Örzse) mikor gyön ki velünk Bet Bics-re fürödni? „Majd ha veszek béting szutot! (Fürdőruhát.) „De mink szeretnénk, ha máma sur gyönne! (Biztosan.) „Ugyan ne báde-rozzanak, az mégis csak absolute, ahogy maguk az embert siettetik”. (Ne igazsának, hisz abszurdum stb.) „Ha nem gyön, gud báj dir, mi elvokolunk a Ferihez és átme gyünk az ájlandra! (Pá, n. i. elsetálunk a hajóhoz és átszallunk a szigetre.) „Gud báj! Szólong! (Pá, viszontlátásra!)

HIREK.

— A főispánt operálni fogják. Haller János gróf főispán — mint már említettük — súlyos betegségben fekszik Homoródhévízen. Orvosi vélemény szerint — vakbélgyulladás kinozza és közelebbről oparáltatni fogja magát. Dr Obert segesvári orvossal.

— Vadásztársasági közgyűlés. Folyó hó 21-én este 6 órakor tartotta az „Udvarhely-megyei Vadásztársaság” fontos közgyűlését, melynek egyik tárgya volt a társaság feloszlása felett való határozás. Az egyesek által hirlapilag is nagy hangon hirdetett feloszlás azonban nem következett be, mert az állítólagos 25—30 tag helyett mindössze kettő akadt, aki a feloszlás mellett szavazott. Így a nagyközönség megtévesztésére szánt hirlapi közleményekben, frázisokba burkoltan összehordott valótlanság sorozata — hála a társasági tagok józan, korrekt judiciumának — nem érte el remélt hatását, s az „Udvarhely-megyei Vadásztársaság” — részben új tisztviselő kart alakítva — újból a béke jegyében fordult. A társaság ügyészévé választott Dr Váró Zoltán, intézővé Kassay Ákos, választmányi tagokká Szabó Gábor főszerkesztő, Wágner Henrik, Bocz Endre és Kelemen János. Az elnök és a választmány többi tagjai a régiek maradtak.

— Halálozás. Derzsi János földbirtokos, községi képviselő és presbiter e hó 25-én, életének 68-ik, boldog házasságának 48-ik évében elhalt Kányád községben, hol álta

lános részvét mellett a ref. temetőbe helyezték örök nyugalomra e hó 27-én. Feleségen szül. Kovács Lidian kívül gyermekei: Derzsi Domokos, Dezső, Juli és János ref. tanító, valamint széleskörű rokonság gyászolja.

— **Meghívó.** A székelyudvarhelyi ref. kollégium 1911. október hó 31-ikén délelőtt 11 órakor az intézet nagytermében reformációi emlékünnepeket rendez, melyre a t. szülőket és az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja. Az ünnepély műsora: 1. „Erős várunk...” Éneklés a gyülekezet. 2. Ima Mándja Bíró Sándor vallásánár. 3. Guch: Hyrnus. Előadja az ifjusági énekkar. 4. Fohászkodás, Berzsényitől. Szavalja Adorján Gyula VIII. o. t. 5. Emlékbeszéd a reformáció 394-ik évfordulóján. Tartja Gönczi Lajos igazgató. 6. Beethoven: C. moll. Vonós négyes. 7. Bocskay, Kozma Andortól. Szavalja Reich Gyula VIII. o. t. 8. Gyülekezet éneke.

— **Gazdajúság a papok ellen.** A Magyar Lobogó, melyet Szabó István orsz. képviselő szerkeszt s mely a Kisbirtokos Szövetség és a kigazdapárt hivatalos lapja, legutóbbi számában feltűnést keltő cikket közöl, amelyben a lelkészekről — felekezetre való tekintet nélkül — így ír: „Ha a katonának nem szabad politizálni, mert a katona politizálása veszélyt rejt magában, úgy kétszeresen veszélyes Magyarországon a papok politizálása, amikor egyik része Rómából, a másik Romániából, a harmadik Csehországból, Németországból kap parancsokat, utasításokat. „A ti romboló munkátok, amellyel a nemzet testét vallásfelekezetek szerint iparkodtok széttepedni, nemcsak a krisztusi tanokkal ellenkezik, de hazafiság tekintetében is erős kifogás alá esik. Tudjátok hova fog vezetni ez a ti munkátok? Vagy egy iszonyú Szentbertalan ójhez, vagy a ti elűzetetelhez, vagy a nemzet és haza romlásához. Vegyetek csak példát más országokról, ahol pedig nem volt ily sokféle mesterségesen egymás ellen szított vallásfelekezet és nemzetiség, mint a mi hazánkban. Innét fenyegeti a magyar államiságot, a magyar faj fölényét a legnagyobb veszedelem. A lelkészek munkája a legnagyobb hatóerő arra, hogy a magyar nemzet teste nem csak vallásfelekezetiiségek, hanem nemzetiségek szerint is széttepedjék és a magyar államiság az egyes nemzetiségeknek nem faji, hanem mindjobbán állami kidomborítása utáni komoly törekvése által veszélyeztessék.”

— **Asztalos műhelyáthelyezés.** Bogyor Gábor előnyösen ismert, pontos és lelkiismeretesen dolgozó asztalos polgártársunk műhelyét a Kossuth utcából Rózsa-utca 10. szála helyezte át. Midőn ezt a közönség szíves tudomására hozza, kéri nagybecsű további pártolását.

— **A nap sugarainak felhasználása.** Ma már tisztán áll a tudományban, hogy a nap sugarai mérhetetlen mennyiségű kémiai energiát tartalmaznak és igen foglalkoztatja a természettudósokat a nap energiájának felhasználása. Szembetűnő ez a nagy erő a fényképészetben, a gyógyászatban. Egy ideig a nap sugarait nagy gömbtükrökkel akarták felfogni. A készülék azonban túlköltséges volt. Tényleg el is értek annyi eredményt, hogy gépet tudtak hajtani a nap melege által fejlesztett gőzzel, de a szerkezet költséges volt. Célszerűbb megoldás volt, a mikor a nap melegét hőszigetelő anyagba ágyazott vascsőrendszerrel fogták fel. A csöveken keresztül hajtott víz elpárolgott és gőzgép hajtására alkalmas volt. Ujabbán Sommerville-ben a nap energiájával elektromos áramot fejlesztettek, a mivel villamoslámpákat világítottak. A kísérlet igen fényesen sikerült. Három estén át világítottak 30 wolfram lámpát. A nap energiáját fémpláncikkal fogták fel. Egyelőre ez az eljárás is költséges, de bizonyosság arra, hogy az eszme életképes.

— **Templomivatis.** Korond nagyközsé róm. kath. hívő közönsége gyönyörű templomot épített az erdélyi Status bőkezű segítségével. A modern építészeti remek alkotását Lohbentsutz marosvásárhelyi építész-mérnök tervezte. A templomot Mikes János gróf, a közelebről szombathelyi püspöknek kinevezendő főesperes múlt vasárnap avatta fel nagy ünnepséggel. Mikes grófot a korondi lovasbandériummal, mozsárgyú dörgésekkel fogadták. Az ünnepi szent beszédet a főesperes mondta, melyben hangsúlyozta, hogy az új templomba új lélek, megújult hitbuzgalom kelljenek. A szent misét Hadnagy Mihály korondi plebános mutatta be az egek Urának a környékbeli papok részvételével és segédletével. Hála-adó szent mise után közbéd volt, a melyen Mikes gróf a fáradhatatlan buzgalmu plebános nagy tevékenységét lelkes beszédben méltatta. Erre Hadnagy plebános válaszolt és hála-köszönettel emlékezett meg az erdélyi Status, a kegyelmes püspök és Mikes gróf jóakaró támogatásáról, kik mindnyájan közreműködtek, hogy Korond hitű katolikusai új és fényes épületet emelhesse nek Isten dicsőségére. Legyen tehát hála és köszönet, Isten megszentelő kegyelme további működésükön is. Az új templomot jövő év tavaszán fogják felszentelni.

— **A magyarországi németek az új világban.** Magyarországból Amerikába szakadt németnyelvűek szeptember 17-én négyülést tartottak Baltimoreben és ez alkalommal a következő határozati javaslatot fogadták el: „Nekünk, magyarországi németeknek, sohasem volt szándékunk, Magyarországból német birodalmat csinálni, nem is követelhetjük, hogy németlakta vidéken német legyen a hivatalos nyelv, lévén Magyarországnak ezer évesnél régibb tradíciója és magyar nemzeti nyelve; már pedig az ország csak közös nemzeti nyelvvvel tarthatja fenn magát.

Amikor az iskolai reformtörvény 1898-ban hatályba lépett, felszólították az összes állami, községi és felekezeti tanítókat, hogy egy éven belül sajátítsák el a magyar nyelvet, ami azonban nem jelenti azt, hogy csak magyarul tanítsanak, hanem kötelesek, magyarul is tanítani.

Ezzel a rendelettel a kormány csak azt akarta elérni, hogy valamennyi alattvaló tanulja meg a magyar nyelvet.

Rossz néven vehetjük-e ezta magyar kormánytól?... Nem saját érdekünk kívánja-e, hogy birjuk a haza nyelvét? Vagy tanítsanak és beszéljenek például Zombolyán nemetül, Nagyikindán szerbül, Valkányban románul?... Hiszen az országot Magyarországnak nevezik!

Itt is idegen országban vagyunk. Senki sem követeli, hogy angolul tanuljunk, mégis mindannyian igekezőnk az ország nyelvét elsajátítani.”

— **A finác mestersege** olyan dolog, a minőt éppen a legkevesebb ember ért. Ez az oka aztán, hogy lépten nyomon nyakon csipnek és fizetetik a 3—4—5—10, sőt 50-szeresét annak, amit — ha tudtuk volna — igen jól elkerülhetünk vala. Ebben a csodálatos finác-mestersegekben nyújt teljes tájékoztatást Puskás Lajos székelyudvarhelyi járásbírósi tisztviselő könyve, mely betűrendben és táblázatosan s általános tudnivalókkal: „A bélyeg és illetek iránti törvények és szabályok, valamint a m. kir. posta díjszabályzatának kivonata” címmel jelent meg s az ára csak 2 korona. Kapható a nevezett szerzőnél és a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerkesztésében) Székelyudvarhelyt. Ezt a könyvecskét senki sem nélkülözheti és mindenki haszonnal forgathatja. Akinek ez birtokába juthat, azt a bélyeg és illetek miatt büntetés nem érheti, mert nincs az a tényleg előfordulható eset, a melyre határozott felvilágosítás ne volna a praktikus könyvben. Hivatalok, ügyvédek, papok, tanítók, községi és körjegyzők, különösen használhatják.

Méhészet.

A méhek élete.

Jelen soraimnak éppen az a célja, hogy egy, a jelen évben megjelent méhészeti munkát ismertessek röviden. A munka címe: „A méhek élete”. Id. B. Szabó Imre tollából került ki. Kapható a szerzőnél Ujpest, Széchenyi-utca 7. szám.

A 223 oldalra terjedő mű, a melynek ára kötve 3 korona, a méh igazi természeti tulajdonságait kutató alapon tárgyalja a szerzőnek hosszú időn keresztül úgy a saját, mint mások megfigyelésein alapuló tapasztalatait. Az egész mű egy szerves egész, a lépésről-lépésre haladva, nagy körültekintéssel, az aprólékosságig menő részletezéssel vezeti a méhészt azon munkálatok felé, a melyek a méhesben az év minden egyes részében reá várnak. Az első sortól az utolsóig élvezhető; könnyű stílusa még az olyan embert is magával ragadja, a ki talán soh' se foglalkozott életében méhekkel.

Mindjárt az első olvasás után meglepi az embert az, hogy sokat nem okosodik és a mit mond, azt kézzelfoghatólag is bizonyítja.

Egész ötletszerűleg vetődik fel a kérdés az emberben, hogy vajjon mindazok, a melyeket Boczonádi e munkában leír, a gyakorlatban is beválnak-e? Mert akkor a méhészet felvirágoztatására vezető út fel van fedezve. Fel van fedezve nem csupán az uri emberekre, hanem az egyszerű falusi székely emberre nézve is.

A mű ugyanis — eltekintve az eddig megjelent méhészeti munkáktól — oly kevésre redukálja a méhes körüli teendőket, hogy bármelyik földmives gazda is, minden szorgos mezei munkája hátramaradása nélkül, nyugodtan elkezelhet egy közepes nagyságu méhest.

A mellett, hogy a szegényebb földmives nép is — a kinek kaptárra nem telik pénz — az ő kasaiban — a melyeket téli időn saját maga is meg tud fenni — eredményesebben méhészkedhessék, bemutatja, hogy a káros méhészet miképpen kezelhető a legcélszerűbben.

Az egész mű a Boczonádi-rendszeren épül fel, a melynek alapja a tágas, jól készített, felső kijárónylású, egészséges levegőjű méhlekás és a méhnek az ebben való természet szerinti való kezelése.

Bármilyen módon is méhészkedjék valaki, ezen művet — a melyet csak Sötér Kalmánnak hatalmas kiterjedésű 2 kötetes munkája: „A méh és világa, mulja felül — csak haszonnal forgathatja. —

A terjedelmes munka a bevezető rész után VII. fejezetre oszlik. Az elsőben felsorolja a különböző formájú kasokat s végül a gömb, illetőleg a gomba alakú kast állítja elének, mint a melyik a legjobban felel meg a méh természetének. Hogy pedig (II. f.) a méhészt évről évre a kasból kenezés nélkül is kapjon szűz mézet, a kas alá helyezendő tgyámollal és a méhnek az abba való lefejtésével ismertet meg.

Tárgyalja (III. f.) a kaptár különböző formáját, a jó kaptár kellekeit, a méheknek abban való kezelését, betelelését a legpróbb részletekig, sok gyakorlati példára hivatkozva. Utasítást ad (IV. f.) arra, hogy hová és miképpen helyezzük el kaptárainkat, milyen (V. f.) kijárónylásokat alkalmazzunk s azt miképpen szükítsük vagy nagyítsuk s végül (VI. f.) a méhészetre vonatkozó általános ismeretek tárházat tárja elének, hogy aztán (VII. f.) az egyes hónapokra kijelölt munkálatok leírásával megkönnyébbítse a méhészt munkáját.

Igen hasznos és helyes dolgot cselekszik tehát minden méhészt, a kinek figyelmét nem kerülheti ki ezen munka. Érdemes és elkerülhetlen könyv arra nézve, a ki méhei után jövedelmet is akar látni. Magam is féltetem tőle, a mig ki nem próbáltam az ott leírt tapasztalatokat, de most már áldom az Urat, hogy hozzájuk férhettem.

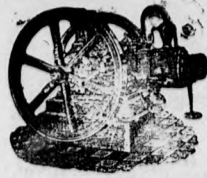
Vidéki méhészt.

„CLIMAX“
nyersolajmotor.

Legelősebb, legbiztosabb tüzemerő. Versenyképes árak
Elsőrangú minőség. Több ezer referenciá

Pénzt
takarít meg!

Bachrich és Társa

motorgyári fióktelep
Budapest V/41 Szabadságtér 17 sz.
(Tözsépalota)
Telefonsz. 71-01. Sürgönyc. CLIMAX

Csomagoopapír kilószámra kapható
a lap kiadóhivatalában Kossuth-u.
31. sz.

B O R!

Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi bora, a gyeres-
kedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szűreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

FOGORVOS
PERL

JÓZSEF Amerikai Dentist Székelyudvarhelyre megérkezett. — Rendel: naponta d. e. 9—12 és d. u. 2—5 óráig a BUDAPEST-szálló 1. sz. a. Tartózkodás néhány napig.

9248—1911. tlv. szám.

Hirdetmény.

Agyagfalva községre nézve az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvekbe való bejegyzése és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez azzal a felszólítással tételik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886 XXIX t. c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve §-oknak az 1889 XXXVIII. t. c. 5 és 6 §-aiban és az 1891. XVI. t. c. 15 §. a) pontjában foglalt kiegészítései is — valamint az 1889. XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891. XVI t. c. 15 § b) pontja alapján történt törlessek érvényelenségét kimutathatják, evégből törleszi kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi május hó 4-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté

tan indított törleszi kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvankönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886 évi XXIX t. c. 16 és 18 §-ainak esetében ide értve, az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítései is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással elini kívánnak: írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt, vagyis 1912. évi május hó 4-ik napjáig bezárólag a tlv. hatósághoz nyújtsák be, mert e meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vételni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt esetekben kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvankönyvi jogait bármely irányban sértve vélik, ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t. c. 16. § alapján történt bejegyzéseket sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi május hó 4-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltá után az említett bejegyzéseket csak a törvényrendes útján és csak az időközben nyilvankönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adták, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű masolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótolólag benyújtanak, az eredeteket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A királyi törvényszék, mint kereskedelmi bíróság
Székelyudvarhely, 1911. évi október hó 17. en.

Gyarmashty Ferenc s. k.
kir. törv. széki bíró.
kiadomány hiteleü:

DÓSA kir. telekkönyvvezető.

Névjegyek
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint **gyász-**
jelentések

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál
villamos tüzemerő berendezett könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca sz. 31. alatt.

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régióának bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult közsvényénel, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroslánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

AZ UDVARHELYMÉGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZV.-TÁRS.
SZÉKELYUDVARHELY, fiókok: Székelykeresztur és Oklánd
ügkörébe a **törlesztéses (amortizációs) kölcsönök**
adását is felvette.

Bekebelezett ingatlanokra 5000—30000 koronáig terjedő kölcsönöket nyújt 15, 18, 23 és 32 évi, félévenkinti törlesztések mellett, 6 százalékos kamatozással.

Bővebb tájékoztatást Székelyudvarhelyt a fő-, Székelykereszturt és Oklándon a fióktintézetek nyújtanak.

Betegh Pál villamotoros könyvnyomdátó-intézetéből Székelyudvarhelyt

6992—911. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906 évi július 6. an 14114. sz. alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járás bíróság, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó Ége község telekkönyveiben felvet mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886: 19, az 1889 évi XXXVIII. és az 1891 XVI. t. c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése rendelik, az 1892. XXIX. t. c. -ben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantossítottassék.

E célból a helyszíni eljárás s nevezett községben 1911. évi december hó 1-én fog kezdődni.

1. Ennél fogva felhívatnak mindazokat, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadolt előterjesztést kívánnak tenni hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határrnap kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekezezésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. XXIX. t. c. 15-18 és az 1889. XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9 §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átírházó tkvi tulajdonos az átírházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekezezésére engedélyt nyilvatnitsa mert különben jogait ezen az úton nem érvényesíthetik.

3. és azok javára tényleg már megszűnt követelése vnoatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztés kérémezzék, illetve hogy törleszi engedély nyilvatnitsa vegit a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert elegendésben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. járásbíróóság mint tkvi hatóság.

Oklánd, 1911. okt. 17. en.

Dr. Földes s, k.
kir. jbró.

A kiadvány hiteleü:
Wermescher
kir. telekkönyvvezető.

Hirdetés

az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs fogalom! HIRDESEN tehát a Székely Udvarhelyben.

Stoch Cognac gyógyszert

Garantált valódi borpárlat. I. Széke a legszigorubb ellenőrzés mellett történik.

Gamis és Stoch
Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.

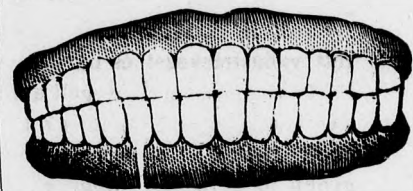
Mindenütt kapható

Hamisítástól védve van.

Fogorvosok és posztumok mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezésel kaphatók „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papirkereskedésben) Székelyudvarhelyt. Vidéki megíren

deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Könyven megszokható és rágásra alkalmas fogsor a főgámként 5 K. Fogtömések cement alapon 4 K. guffapapichán 3 K., ezüst am. 4 K. arany anyagban alapon 6 K. porcellán alapon 6 K. Fajdatom nélküli fog- és gyökérlhúzás (érsztelemitve) 2 K. Fogtiszítás 4 K.

Szájpadlás nélküli mofogok, n. m. arany- és os fogkoronák és aranyhidmunkák megállapodás szerint. — Miatán e város állandó kösterhet viselő polgára vagyok, főtörékvésem a szolid, pontos és jó munka, a melyért szavatosságot vállalom.

Reményi Frigyes fogtechnikai szájpádlás nélküli műfogszpecialista Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 26. szám a.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szármárhurut, agy-, tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és belgyuladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula közsvény, esz, nyavaiyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesületek, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberkuózis), torok- vagy mandolagyuladás, gyomorkataras, örülés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.

E. — tekintélyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára .. 3 korona. Kapható: ...

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.